

Financiële opvoeding

November 2009

Inhoud

1 INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Methode van onderzoek	3
1.3 Achtergrondvariabelen	4
1.4 Leeswijzer	6
2 ZAKGELD EN KLEEDGELD	7
2.1 Zakgeld	7
2.2 Kleedgeld	8
2.3 Zak- en/of kleedgeld betalen	10
2.4 Afspraken over zak- en kleedgeld	13
3 DIGITAAL GELD	16
3.1 Betaalrekening en pinnen	16
3.2 Geld en het internet	
4 EIGEN GELD	20
5 CONCLUSIES	22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Nibud onderzoekt sinds 1984 het financiële gedrag van jongeren. Zo geeft het Nibud Scholierenonderzoek een trendmatig beeld van hoe jongeren door de jaren heen met hun geld omgaan. Het Nibud is van mening dat ouders de eerstverantwoordelijke zijn om kinderen bewust met hun geld te leren omgaan. (Negatief) gedrag op volwassen leeftijd vindt vaak zijn oorsprong in aangeleerd gedrag op jonge leeftijd. Dit geldt ook voor het omgaan met geld. In 2005 heeft het Nibud voor het eerst een onderzoek gedaan naar financiële opvoeding onder ouders en kinderen. Dit onderzoek is in 2007 herhaald. Uit beide onderzoeken komt naar voren dat ouders het belangrijk vinden dat hun kinderen goed met hun geld omgaan, maar dat ze niet goed weten *hoe* ze dat moeten doen. Zo geven veel ouders bijvoorbeeld wel zakgeld, maar weten ze niet goed hoeveel ze kunnen geven of op welke manier ze dit het beste kunnen doen. Voor het Nibud blijft het belangrijk inzicht te hebben in de problemen waar ouders tegenaan lopen, zodat het de voorlichting hierop kan aanpassen. Het gaat dan om wat ouders als probleem ervaren, maar ook om problemen die het Nibud zelf signaleert. Vandaar dat het onderzoek dit jaar opnieuw is uitgevoerd.

Naast de onderwerpen die voorgaande jaren aan bod zijn gekomen, is het onderzoek uitgebreid met vragen over opvoedingsstijlen. Uit het CentiQ-onderzoek *Financieel inzicht van 8–18-jarigen in Nederland* blijkt namelijk dat de financiële opvoedingsstijl van invloed is op het financiële gedrag van kinderen. Een grotere vrijgevigheid van ouders hangt samen met het hebben van schulden en meer gericht zijn op het uitgeven van geld. Dit onderzoek verklaart de financiële opvoedingsstijl van ouders aan de hand van een aantal factoren. Achtergrondkenmerken zoals opleiding en inkomen van de ouders en huishoudtype worden hierin meegenomen, maar ook het financiële gedrag van ouders en de algemene opvoedingsstijl.

In literatuur over opvoedingsstijlen wordt vaak gesproken over vier opvoedingsstijlen. Deze stijlen zijn gebaseerd op de indeling van Diana Baumrind uit 1971.

- *Autoritaire opvoedingsstijl*: de ouders proberen eenzijdig controle te hebben over hun kinderen en limiteren hun autonomie. De betrokkenheid van de ouders bij de kinderen is relatief klein. Rust, regelmaat en orde in de opvoeding staan voorop. Ze streven naar gehoorzaamheid en geven de kinderen geen inspraak.

- *Permissieve opvoedingsstijl*: de ouders leggen weinig beperkingen aan hun kinderen op. Ze gaan ervan uit dat ze aan alle initiatieven en behoeften van het kind tegemoet moeten komen. De ouders zijn warm en communicatief, geven hun kinderen veel verantwoordelijkheid en consulteren hen bij het nemen van beslissingen. Deze ouders laten de kinderen hun eigen activiteiten organiseren en oefenen hierop weinig controle uit.
- *Autoratieve opvoedingsstijl*: de ouders leggen net als autoritaire ouders regels op, maar motiveren ze. Ze geven uitleg, warmte en overleggen veel met de kinderen. Ze verwachten dat de kinderen het ouderlijk gezag volgen, maar moedigen hen tegelijkertijd aan een eigen mening te ontwikkelen.
- *Nalatige opvoedingsstijl*: de ouders oefenen geen controle uit en zijn niet betrokken bij hun kinderen. Ze stellen weinig tot geen eisen en er is weinig aandacht, stimulering en ondersteuning voor de kinderen. Vaak is er sprake van een emotionele breuk.

Uit Amerikaans onderzoek, uitgebreid met een follow-up studie (Gottman & DeClaire, 1986) en effectmeting onder een groep ouders met kinderen, kwamen eveneens vier verschillende opvoedingsstijlen naar voren. Het gaat dan om de niet-ontvankelijke, de afkeurende, de laissez-faire en de emotioneel coachende ouder. Deze opvoedingsstijlen zijn te vergelijken met de stijlen volgens Baumrind.

Naast de algemene en financiële opvoedingsstijl komen in het onderzoek algemene onderwerpen aan bod, zoals het geven van zakgeld en kleedgeld, het kopen van kleding naast het geven van kleedgeld, het bijdragen aan de belkosten van een mobiele telefoon, en het mogen pinnen, internetbankieren en aankopen doen via internet.

1.2 Methode van onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in juni 2009 onder ouders met kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 18 jaar. Voor het werven van respondenten is gebruik gemaakt van een onderzoekspanel van *Survey Sampling International (SSI)*. Panelleden konden via een link de vragenlijst online invullen. De meeste vragen konden de respondenten beantwoorden door het gewenste antwoord aan te klikken. De vragenlijst bestond uit ruim 80 vragen. Van alle ingevulde vragenlijsten waren er uiteindelijk 870 bruikbaar voor de analyses. Dit aantal is gezien de gekozen onderzoeksmethode voldoende representatief. Op de dataset is een weging toegepast om de leeftijd en het geslacht van de kinderen overeen te laten komen met de werkelijke verdeling in Nederland. Het opleidingsniveau van de ouders is eveneens in de weging meegenomen.

Omdat in 2007 de respondenten op een andere manier zijn geworven, moeten de vergelijkingen in dit rapport ten opzichte van 2007 met enige nuance worden gelezen.

1.3 Achtergrondvariabelen

Zoals eerder beschreven is het onderzoek uitgevoerd onder ouders met kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 18 jaar. Deze paragraaf licht de achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep verder toe. Zo blijkt uit tabel 1.1 dat 83 procent van de respondenten samen met een partner en kinderen woont. De andere 17 procent is alleenstaande ouder.

Tabel 1.1 Gezinssamenstelling

	Totaal
	%
(Echt)paar met kind(eren)	83
Alleenstaande ouder met kind(eren)	17

Tabel 1.2 laat zien dat er meestal één of twee thuiswonende kinderen in het huishouden zijn. Het gaat dan om respectievelijk 29 en 30 procent. De ouders die de vragenlijst hebben ingevuld deden dat even vaak voor hun zoon als voor hun dochter (zie tabel 1.3).

Tabel 1.2 Aantal thuiswonende kinderen

	Totaal
	%
1 kind	29
2 kinderen	50
3 kinderen	17
4 kinderen	3
5 of meer kinderen	1

Tabel 1.3 Geslacht kinderen naar leeftijd

	CBS	Onderzoek
	%	%
Jongen	51	50
Meisje	49	50

Tabel 1.4 beschrijft de verhouding van de leeftijdscategorieën van de kinderen voor wie de vragenlijst is ingevuld. De grootste groep heeft de vragenlijst ingevuld voor het kind in de leeftijdscategorie 12 tot en met 15 jaar. Dit komt omdat in deze categorie vier leeftijden worden samengenomen, de andere categorieën vatten slechts drie leeftijden samen. De verdeling onder de respondenten komt zo goed als overeen met de werkelijke verdeling.

Tabel 1.4 Leeftijd kinderen

	CBS	Onderzoek
	%	%
6 t/m 8 jaar	24	22
9 t/m 11 jaar	22	22
12 t/m 15 jaar	31	28
16 t/m 18 jaar	23	28

Bijna de helft van de kinderen waarvoor de vragenlijst is ingevuld (47 procent) gaat naar de basisschool. Het andere overgrote deel van de kinderen (40 procent) gaat naar het voortgezet onderwijs. Tabel 1.5 geeft de percentages van de verschillende schooltypen weer. Onder de optie 'anders' vulden de ouders meestal in dat het kind speciaal onderwijs of praktijkonderwijs volgt, of al werkt.

Tabel 1.5 Schooltype kinderen

	Totaal
	%
Basisschool	47
Middelbare school	40
Mbo, BBL of BOL	8
Hbo of universiteit	1
Anders	4

Naast geslacht, leeftijd en schooltype van de kinderen is ook gevraagd naar het inkomen van het huishouden. De meeste respondenten geven aan een bovenmodaal inkomen te hebben, namelijk 45 procent. Het modale inkomen bedraagt 31.100 euro bruto per jaar. De inkomensverdeling van gezinnen komt overeen met de werkelijke verdeling in Nederland.

Tabel 1.6 Inkomen

	Totaal
	%
Minder dan modaal	23
Ongeveer modaal	32
Meer dan modaal	45

Tot slot is gevraagd hoeveel uur per week betaald werk wordt verricht door de respondent zelf en door de partner, als die in het huishouden aanwezig is. Uit tabel 1.7 blijkt dat wanneer een partner aanwezig is, deze gemiddeld meer uur per week werkt dan de respondent zelf. Het aantal dat niet werkt is onder de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld hoger dan onder de partners.

Tabel 1.7 Aantal uur werken per week

	Zelf	Partner
	%	%
Geen werk	26	10
< 12 uur	7	4
12-24 uur	20	19
24-40 uur	39	48
> 40 uur	9	20

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten van het onderzoek per onderwerp beschreven. Het rapport kent de volgende indeling:

- Hoofdstuk 2 gaat over zakgeld, kleedgeld en belgeld. Krijgen kinderen zak- en/of kleedgeld, en geven ouders geld voor de mobiele telefoon?
- Hoofdstuk 3 bespreekt digitaal geld. Hoeveel kinderen hebben een betaalrekening en vanaf welke leeftijd mogen kinderen pinnen? Ook wordt ingegaan op het doen van aankopen op het internet.
- Hoofdstuk 4 heet eigen geld. Wat doen ouders als hun kinderen vragen om extra geld voor een cadeautje of vakantie?
- Hoofdstuk 5 gaat in op het financiële gedrag van de ouders, en de algemene en financiële opvoedingsstijl. Is er een onderlinge relatie?
- Hoofdstuk 6 beschrijft tot slot de conclusies van dit rapport en geeft aanbevelingen.

2 Zakgeld, kleedgeld en belgeld

Het Nibud adviseert ouders om kinderen vanaf een bepaalde leeftijd zak- en kleedgeld te geven. Met zak- en kleedgeld leren kinderen eigen verantwoordelijkheid te nemen en hun wensen aan te passen aan hun budget. Op welke leeftijd ouders beginnen met het geven van zak- en kleedgeld, hangt af van het kind. Ouders kunnen volgens het Nibud voorzichtig beginnen met zakgeld als het kind 6 jaar is. Kleedgeld kunnen ze geven als kinderen 12 jaar zijn. Ook is belangrijk dat ouders het geld op vaste tijdstippen geven. Dan leert het kind omgaan met een bepaald budget voor een bepaalde periode.

2.1 Zakgeld

Tabel 2.1 Geeft u uw kind zakgeld?

	Ja %
6 t/m 8 jaar	48
9 t/m 11 jaar	78
12 t/m 15 jaar	86
16 t/m 18 jaar	77
Totaal	73

Ten opzichte van 2007 is het aantal ouders dat zakgeld geeft licht gedaald. Toen gaf in totaal 76 procent zakgeld, nu is dat 73 procent. Kinderen van 6 tot en met 8 jaar krijgen het minst vaak zakgeld, namelijk 48 procent. Van de 12- tot en met 15-jarigen krijgt echter 86 procent zakgeld. Naarmate de leeftijd toeneemt (16 jaar en ouder), geven weer minder ouders zakgeld. Er is geen verschil naar geslacht; jongens en meisjes krijgen even vaak zakgeld. Of er zakgeld wordt gegeven hangt onder andere af van het inkomensniveau van de ouders. Ouders met een inkomen minder dan modaal (31.100 euro bruto) geven minder vaak zakgeld dan ouders met een inkomen boven modaal, namelijk respectievelijk 64 en 80 procent.

Tabel 2.2 Vanaf welke leeftijd bent u begonnen met het geven van zakgeld?

	Startleeftijd %	Cumulatief %
6 jaar	18	27
8 jaar	18	54
10 jaar	16	77
12 jaar	13	94

Aan de ouders die hun kinderen zakgeld geven is gevraagd vanaf welke leeftijd ze hiermee zijn begonnen. De meest gekozen startleeftijden zijn 6, 8, 10 en 12 jaar. Zo

kiest 18 procent van de ouders die zakgeld geven ervoor dit te doen wanneer hun kind 6 jaar wordt. In totaal krijgt op dat moment 27 procent zakgeld. Dit betekent dat ouders soms al eerder zakgeld geven: 9 procent geeft al zakgeld voor het 6de jaar. Van de ouders die zakgeld geven en een kind van 12 jaar hebben, geeft 94 procent zakgeld. De overige 6 procent van de ouders begint hiermee op een latere leeftijd.

Tabel 2.3 Waarom geeft u geen zakgeld? (enkele keuze)

	Totaal
	%
Ik vind mijn kind (nog) te jong voor zakgeld	39
Mijn kind heeft geen eigen geld nodig, als hij of zij iets nodig heeft dan koop ik dat	28
Ik heb daar het geld niet voor	8
Mijn kind heeft zelf voldoende eigen geld	8
Mijn kind wil geen zakgeld	4
Weet ik niet	2
Anders	12

Aan de ouders die geen zakgeld geven is gevraagd waarom ze dit niet doen. Meestal vinden de ouders hun kind nog te jong voor zakgeld (39 procent). Dit geldt vooral bij kinderen van 6 tot en met 8 jaar. Zo'n 72 procent van de ouders met kinderen in deze leeftijdscategorie zegt geen zakgeld geven omdat ze hun kind te jong vinden. 28 procent geeft geen zakgeld, omdat als het kind iets nodig heeft zij dat dan liever zelf kopen. Dit zeggen vooral ouders met kinderen tussen 9 en 15 jaar. Ouders met kinderen van 16 tot 18 jaar vinden dat hun kind zelf voldoende eigen geld heeft en geven daarom geen zakgeld. Onder de optie 'anders' vallen vooral ouders die geen zakgeld geven omdat hun kind een baantje heeft.

Ten opzichte van 2007 zeggen ouders nu vaker dat zij hun kind nog te jong vinden (respectievelijk 35 en 39 procent). Ook geven meer ouders aan dat zij alles voor hun kind betalen (respectievelijk 21 en 28 procent).

2.2 Kleedgeld

Wanneer kinderen ongeveer twaalf jaar zijn, kunnen ouders volgens het Nibud beginnen met het geven van kleedgeld. Kinderen leren hierdoor met een groter budget om te gaan. Uit dit onderzoek blijkt echter dat maar weinig ouders hun kinderen kleedgeld geven. Wanneer de kinderen ouder worden, geven ouders wel vaker kleedgeld. Ook meisjes krijgen vaker kleedgeld dan jongens, respectievelijk 21 en 14 procent. Ouders met een bovenmodaal inkomen geven daarnaast vaker kleedgeld dan ouders met een lager inkomen. Dat het geven van kleedgeld niet populair is blijkt uit verschillende Nibud-onderzoeken, waaronder het Scholierenonderzoek.

Tabel 2.4 Geeft u uw kind kleedgeld?

	Ja %
6 t/m 8 jaar	1
9 t/m 11 jaar	2
12 t/m 15 jaar	26
16 t/m 18 jaar	38
Totaal	17

Uit het laatste Scholierenonderzoek (2008-2009) komt echter naar voren dat ruim 40 procent van de 12- tot en met 18-jarigen van hun ouders kleedgeld krijgt. Dat het percentage in dit onderzoek lager is (gemiddeld ruim 30 procent), komt doordat aan het Scholierenonderzoek alleen scholieren in het voortgezet onderwijs meedoen. In dit onderzoek volgt ruim 10 procent van de 12- tot en met 18-jarigen ander onderwijs, namelijk speciaal onderwijs, beroeps- of hoger onderwijs.

Tabel 2.5 Waarom geeft u uw kind geen kleedgeld? (enkele keuze)

	Totaal %
Ik vind mijn kind (nog) te jong voor kleedgeld	47
Mijn kind heeft geen eigen geld nodig, als hij of zij iets nodig heeft dan koop ik dat	33
Mijn kind wil geen kleedgeld	8
Ik heb daar het geld niet voor	4
Mijn kind heeft zelf voldoende eigen geld voor kleding	3
Weet ik niet	0
Anders	5

Waarom ouders geen kleedgeld geven, staat in tabel 2.5. Voor ouders met kinderen in jongere leeftijdscategorieën (6 tot en met 11 jaar) ligt de nadruk op dat zij hun kind nog te jong vinden voor kleedgeld. Naarmate de leeftijd toeneemt, zeggen ouders vaker dat wanneer hun kind iets nodig heeft, zij dat liever zelf kopen. In 2007 gaf 52 procent nog aan hun kind te jong te vinden en slechts 27 procent betaalde alles. Nu geeft eenderde van de ouders aan dat zij wanneer het kind iets nodig heeft, zij dat liever zelf kopen.

Tabel 2.6 Koopt u wel eens kleding voor uw kind, terwijl uw kind dat eigenlijk van het kleedgeld had moeten betalen?

	Totaal %
Ja, regelmatig	14
Ja, af en toe	53
Ja, maar dat komt bijna nooit voor	27
Nee, nooit	6

Ondanks dat het kind kleedgeld krijgt, zegt tweederde van de ouders af en toe tot regelmatig kleding te kopen terwijl het kind dat eigenlijk van zijn kleedgeld had moeten betalen. Van de ouders die kleedgeld geven zegt 6 procent nooit bij te springen. Bij de overige 27 procent komt dit bijna nooit voor. Jongens worden door hun ouders met meer regelmaat ondersteund dan meisjes (respectievelijk 17 en 11 procent), ook het echtpaar springt met meer regelmaat bij dan een alleenstaande ouder. Het percentage ouders dat nooit bijspringt, is het grootste onder de ouders met een relatief laag inkomen.

2.3 Het geven van zakgeld en/of kleedgeld

Voor zakgeld en/of kleedgeld geven ouders meestal een vast bedrag per periode (89 procent). Ouders geven zakgeld vooral contant, namelijk in 65 procent van de gevallen. Kleedgeld wordt in driekwart van de gevallen op een bankrekening gestort. Hoe ouder de kinderen, des te vaker wordt het geld op een bankrekening gestort.

Tabel 2.7 Hoe geeft u uw kind zakgeld en/of kleedgeld? (meerkeuze)

	Zakgeld %	Kleedgeld %
Contant	65	26
Bankrekening	39	77
Anders	1	1

Het Nibud adviseert ouders het zakgeld en kleedgeld (gedeeltelijk) te storten op een betaalrekening als het kind 12 jaar oud is. Hierdoor leert het kind ook met giraal geld om te gaan. De resultaten uit dit onderzoek sluiten aan bij het advies dat het Nibud hierover geeft.

2.4 Belgeld

Gemiddeld heeft 63 procent van de jongeren tussen 6 en 18 jaar een mobiele telefoon. Van de 12- tot en met 18-jarigen is dit zelfs ruim 95 procent. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes. Wanneer kinderen naar de middelbare school gaan is het verschil groot, het aantal kinderen met een telefoon gaat dan van 41 naar 95 procent. Ook hebben kinderen met ouders met een bovenmodaal inkomen vaker een mobiele telefoon dan kinderen met ouders met een lager inkomen.

Tabel 2.8 Heeft uw kind een mobiele telefoon?

	Ja %
6 t/m 8 jaar	12
9 t/m 11 jaar	41
12 t/m 15 jaar	95
16 t/m 18 jaar	96
Totaal	63

Tabel 2.9 Vanaf welke leeftijd heeft uw kind een mobiele telefoon?

	Startleeftijd %	Cumulatief %
10 jaar	9	24
11 jaar	11	35
12 jaar	38	73
13 jaar	11	83
14 jaar	11	94

Bij het geven van zakgeld kiezen ouders vaak voor een 'even' leeftijd om hiermee te starten, voor de mobiele telefoon is dit minder van belang. De top 5 van startleeftijden ligt tussen 10 en 14 jaar. Bijna 40 procent van de kinderen krijgt zijn eerste mobiele telefoon als hij of zij 12 jaar is. Op dat moment heeft driekwart van de 12-jarigen een mobiele telefoon. Een kwart van de kinderen krijgt zijn eerste mobiel op een latere leeftijd.

Waarvoor de telefoon vooral wordt gebruikt is te vinden in tabel 2.10. Ouders met jongere kinderen geven meestal aan dat hun kind een mobiele telefoon heeft om bereikbaar te zijn. In de oudere leeftijdscategorieën wordt het bellen en/of sms'en van vrienden een steeds belangrijkere reden. Ook voor meisjes wordt vaker aangegeven dat zij een telefoon hebben om vrienden mee te bellen en/of sms'en dan voor jongens. Voor het bereikbaar zijn is er geen verschil in geslacht. Onder de optie 'anders' noemen ouders vaak dat het kind een telefoon heeft voor noodgevallen, en dus bereikbaar is. Ook het luisteren van muziek (mp3-speler) is een reden.

Tabel 2.10 Waarvoor gebruikt uw kind zijn mobiele telefoon voornamelijk?

	6-8 jaar %	9-11 jaar %	12-15 jaar %	16-18 jaar %	Totaal %
Om mij en/of mijn partner te kunnen bereiken (en andersom)	83	93	87	74	83
Om vrienden mee te bellen en/of te sms'en	4	20	66	83	63
Anders	21	10	4	4	5

Tabel 2.11 Draagt u bij in de kosten van de mobiele telefoon van uw kind?

	Ja %
6 t/m 8 jaar	92
9 t/m 11 jaar	86
12 t/m 15 jaar	81
16 t/m 18 jaar	63
Totaal	76

Driekwart van de ouders met kinderen met een mobiele telefoon, draagt op een of andere manier bij in de kosten (tabel 2.11). Naarmate de kinderen ouder worden neemt dit aantal wel af. Uit tabel 2.12 blijkt daarnaast dat jongere kinderen meestal een prepaidkaart hebben waaraan de ouders bijdragen. Oudere kinderen worden door hun ouders ondersteund in de abonnementskosten. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes, de ouders springen bij beiden even vaak bij. Onder de optie 'anders' wordt meestal aangegeven dat kosten worden gedeeld.

Tabel 2.12 Welke kosten betaalt u? (meerkeuze)

	6-8 jaar %	9-11 jaar %	12-15 jaar %	16-18 jaar %	Totaal %
Prepaidkaart	96	83	61	38	59
Abonnementskosten	5	16	37	53	37
Anders	0	1	2	9	4

Tabel 2.13 Hoe geeft u geld voor een prepaidkaart?

	6-8 jaar %	9-11 jaar %	12-15 jaar %	16-18 jaar %	Totaal %
Ik koop zelf een prepaidkaart zodra mijn kind er een nodig heeft	65	77	39	17	45
Ik geef geld aan mijn kind zodra mijn kind een nieuwe kaart nodig heeft	5	5	15	24	14
Ik geef een vast bedrag per week/maand. Als mijn kind meer wil bellen, moet hij/zij dat zelf betalen	10	2	16	15	13
Ik koop altijd dezelfde prepaidkaart. Als mijn kind meer wil bellen, moet hij/zij dat zelf betalen	15	11	23	37	22
Anders	5	5	7	7	6

Om inzicht te krijgen in de manier waarop ouders bijspringen is gevraagd hoe de ouders hiermee omgaan. Uit tabel 2.13 blijkt bijvoorbeeld dat 45 procent van de ouders zelf de prepaidkaart koopt wanneer het kind er een nodig heeft. Dit geldt vooral voor kinderen van 9 tot 11 jaar (77 procent). 22 procent koopt een prepaidkaart met daarop een vast bedrag. Wanneer het kind meer wil bellen, moet hij of zij dat zelf betalen. Dit geldt

vooral voor oudere kinderen van 16 tot en met 18 jaar (37 procent). Deze groep krijgt overigens vaker een geldbedrag om zelf een nieuwe prepaidkaart te kunnen kopen.

Ouders geven minder vaak een (vast) bedrag, namelijk 13 procent. Alleenstaande ouders zijn minder toegeeflijk dan echtparen met kinderen; zij geven vaker een vast bedrag, namelijk 21 tegen 11 procent. Als het kind meer wil bellen, moet hij of zij dat zelf betalen. Ook kopen alleenstaande ouders minder vaak zelf een nieuwe prepaidkaart zodra het kind er een nodig heeft, 35 tegen 47 procent.

Tabel 2.14 Hoe betaalt u de abonnementskosten?

	6-8 jaar %	9-11 jaar %	12-15 jaar %	16-18 jaar %	Totaal %
De rekening wordt van mijn bankrekening afgeschreven. Ik betaal alles	100	91	78	62	71
De rekening wordt van mijn bankrekening afgeschreven, maar mijn kind betaalt ook een deel	0	9	8	20	13
Ik geef een vast bedrag per week/maand. Als mijn kind meer wil bellen, moet hij/zij dat zelf betalen	0	0	13	17	14
Anders	0	0	1	2	1

De abonnementskosten betaalt ruim 70 procent van de ouders. Het gaat dan ook om de eventuele extra kosten die buiten het abonnement worden gemaakt. Dat dit percentage hoog is, is te verklaren doordat kinderen onder de 18 jaar geen abonnement kunnen afsluiten. Het abonnement wordt dan afgeschreven van de bankrekening van de ouders. Maar uit het onderzoek blijkt dat slechts 13 procent aangeeft dat het kind ook zelf een deel betaalt, en 14 procent geeft een vast bedrag waarmee het kind het moet doen. Opvallend is dat 90 procent van de ouders met een inkomen beneden modaal het bedrag van zijn rekening laat afschrijven en daarmee alles betaalt. Voor de hogere inkomens is dat ongeveer tweederde. Ook geven zij minder vaak een vast bedrag.

2.5 Afspraken over zakgeld, kleedgeld en belgeld

In dit onderzoek is gevraagd of ouders afspraken maken over geld met hun kinderen. Zo'n 84 procent van de ouders maakt afspraken, en dan vooral over de hoogte van het bedrag aan zak-, kleed- of belgeld. Dit laatste geeft 54 procent van de ouders aan. Zo'n 16 procent van de ouders geeft wel zak-, kleed- en/of belgeld, maar maakt hierover geen enkele afspraak.

Tabel 2.15 Welke afspraken hebt u met uw kind gemaakt over zak-, kleed- of belgeld? (meerkeuze)

	Totaal %
De hoogte van het bedrag	54
Waarvoor het gebruikt mag worden	39
De dag waarop mijn kind het krijgt	34
Dat als het op is mijn kind niets extra's krijgt	24
Dat van het geld een gedeelte wordt gespaard	21
Geen	16
Anders	4

Het Nibud ziet zakgeld, kleedgeld en belgeld als leergeld. Dit betekent dat ouders zak-, kleed- of belgeld niet als strafmiddel moeten gebruiken. Bijna driekwart van de ouders doet dit ook niet. Van alle ouders houdt één op de tien soms geld in als straf. Ouders met een inkomen hoger dan modaal, hebben vaker aangegeven nooit geld als straf in te houden dan ouders met een lager inkomen. Ouders met een inkomen lager dan modaal hebben vaker gekozen voor het antwoord 'niet van toepassing', omdat zij minder vaak zak-, kleed- en/of belgeld geven.

Tabel 2.16 Houdt u wel eens geld in als straf? (enkele keuze)

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, vaak	0	0	2	0	< 1
Ja, soms	7	17	10	14	12
Nee, nooit	93	83	88	86	87

Aan de ouders die vaak of soms geld inhouden als straf, is gevraagd in welke situatie zij dit doen. Meestal houden zij geld in wanneer het kind ondeugend is, afspraken niet nakomt, brutaal is, dingen kapot maakt of niet luistert. Ook een te hoge telefoonrekening is voor ouders een reden om geld in te houden als straf.

Tabel 2.17 Geeft u wel eens geld als beloning? (enkele keuze)

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, vaak	2	1	3	3	2
Ja, soms	63	70	72	71	69
Nee, nooit	35	29	25	26	28

Of ouders geld geven als beloning is te vinden in tabel 2.17. Bijna tweederde van de ouders geeft geld als beloning. Een kwart van de ouders beloont zijn of haar kind nooit

met geld. Er zijn geen relevante verschillen gevonden naar leeftijd, geslacht, het inkomen van de ouders en het huishoudtype. Ouders geven vooral geld als beloning wanneer kinderen (extra) klusjes doen in huis, goede cijfers halen op school, ze zich goed gedragen of wanneer een goede prestatie is geleverd (bijvoorbeeld afzwemmen).

Tabel 2.18 Hebt u wel eens onenigheid of ruzie met uw kind over geld? (enkele keuze)

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, vaak	0	0	2	2	1
Ja, soms	14	33	31	40	29
Nee, nooit	87	67	67	58	70

De meeste ouders (70 procent) hebben nooit onenigheid of ruzie met hun kind over geld. Wel zijn er verschillen naar leeftijd. Naarmate kinderen ouder worden, neemt de onenigheid toe. Zo heeft 40 procent van de ouders met kinderen van 16 tot en met 18 jaar soms onenigheid met hun kind tegen 14 procent van de kinderen van 6 tot met 8 jaar.

De meeste ruzies gaan over waaraan het kind het geld uitgeeft (48 procent). Zo'n 39 procent van de ouders heeft wel eens ruzie wanneer het kind iets wil hebben wat de ouder niet wil of kan betalen (tabel 2.19). Er zijn geen relevante verschillen naar geslacht, inkomen ouders en huishoudtype.

Tabel 2.19 Waar gaat deze onenigheid meestal over?

	Totaal
	%
Dat ik het niet eens ben met waar mijn kind het geld aan uitgeeft	48
De hoogte van het zak-, kleed- en/of belgeld	21
Dat mijn kind dingen wil hebben die ik niet kan of wil betalen	39
Dat mijn kind al het geld meteen opmaakt	28
Dat mijn kind niet of te weinig spaart	17
Dat mijn kind geld uitleent aan anderen	7
Dat mijn kind zelf geld leent van anderen	3
Anders	7

3 Digitaal geld

De meeste banken bieden jongeren bij het bereiken van de 12-jarige leeftijd een jongerenrekening aan. Ook kan bij een aantal banken vanaf 4 jaar een betaalrekening worden geopend. Het aanvragen van een bankpas is dan alleen mogelijk met toestemming van de ouders. Jongeren kunnen dan pinnen, maar hoe denken ouders daarover? Leren ouders hun kinderen pinnen en vanaf welke leeftijd mogen ze dit zelfstandig doen? Ook regelen steeds meer jongeren hun bankzaken via internetbankieren. Dit hoofdstuk beschrijft hoe ouders daarmee omgaan.

3.1 Bankrekening en pinnen

Uit het onderzoek blijkt dat 83 procent van de kinderen tussen 6 en 18 jaar een eigen bankrekening heeft. Onder de 6- tot en met 8-jarigen is dit bijna tweederde, maar in de leeftijd van 16 tot en met 18 jaar hebben alle jongeren een eigen bankrekening. Er zijn geen relevante verschillen gevonden naar geslacht, het inkomen van de ouders of het huishoudtype.

Tabel 3.1 Heeft uw kind een eigen bankrekening?

	Ja %
6 t/m 8 jaar	64
9 t/m 11 jaar	79
12 t/m 15 jaar	89
16 t/m 18 jaar	100
Totaal	83

Aan de ouders met kinderen met een bankrekening is gevraagd of hun kinderen zelfstandig mogen pinnen. Bijna de helft van de kinderen mag zelfstandig pinnen en doet dit ook. Bijna alle kinderen tussen 6 en 11 jaar mogen dit van hun ouders. Zodra kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan, ontstaat een grote verschuiving. Op dat moment mag 15 procent van de kinderen tussen 12 en 15 jaar niet zelfstandig pinnen. Ouders met een inkomen beneden modaal geven vaker aan dat hun kind dit nog niet mag, namelijk 55 procent tegen gemiddeld 41 procent. Er zijn geen verschillen naar geslacht en huishoudtype.

Tabel 3.2 Mag uw kind zelfstandig pinnen?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, dat mag, maar mijn kind pint nog niet zelfstandig	2	10	18	7	10
Ja, dat mag, en mijn kind doet dit ook	2	7	66	89	48
Nee, en mijn kind doet dit ook niet	93	83	15	5	41
Nee, maar mijn kind pint wel zelfstandig	2	<1	<1	<1	<1

Aan de ouders is gevraagd vanaf welke leeftijd zij vinden dat hun kind zelfstandig mag pinnen. Meestal kiezen ouders voor 12 jaar, namelijk 24 procent. In totaal mag ruim 30 procent van de kinderen op dat moment zelfstandig pinnen. Bijna alle ouders vinden dat hun kind zelfstandig mag pinnen wanneer het 16 jaar is. Zo'n 18 procent staat dit pas vanaf deze leeftijd toe.

Tabel 3.3 Vanaf welke leeftijd mag uw kind zelfstandig pinnen?

	Startleeftijd	Cumulatief
	%	%
12 jaar	24	31
13 jaar	10	41
14 jaar	19	60
15 jaar	16	76
16 jaar	18	95

3.2 Internetbankieren

Aan de ouders met kinderen met een eigen bankrekening is ook gevraagd of het kind zijn bankzaken mag regelen via internet. Bijna tweederde van de ouders vindt dat hun kind niet mag internetbankieren. Tussen 6 en 11 jaar staan bijna alle ouders dit niet toe, maar ook eenderde van de ouders met kinderen tussen de 16 en 18 jaar vindt dat hun kind de bankzaken niet via internet mag doen. Meisjes internetbankieren in vergelijking met jongens vaker niet, terwijl ze dat van hun ouders wel mogen. Ouders met een inkomen beneden modaal geven minder vaak toestemming aan hun kinderen om hun bankzaken te regelen via internet, namelijk 71 tegen 62 procent.

Tabel 3.3 Mag uw kind bankieren via internet?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, dat mag, maar mijn kind bankiert nog niet via internet	6	11	28	24	19
Ja, dat mag en mijn kind doet dit ook	0	0	21	42	18
Nee, en mijn kind doet dit ook niet	94	88	50	33	62
Nee, maar mijn kind bankiert wel via internet	0	< 1	<1	1	<1

Ook bij internetbankieren is de ouders gevraagd vanaf welke leeftijd zij dit toestaan. Op 18-jarige leeftijd mag 98 procent van de kinderen internetbankieren, maar toch geeft 20 procent van de ouders aan dat zij dit dan pas toestaan. Als het kind 12 jaar is, mag het van 15 procent van de ouders zijn of haar bankzaken via internet regelen. Ten opzichte van pinnen zijn ouders voorzichtiger en staan ze bankieren via internet minder snel toe.

Tabel 3.4 Vanaf welke leeftijd mag uw kind bankieren via internet?

	Startleeftijd	Cumulatief
	%	%
12 jaar	12	15
14 jaar	14	34
15 jaar	12	45
16 jaar	29	74
18 jaar	20	98

Tabel 3.5 Hoe heeft uw kind geleerd om te bankieren via internet?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Mijn kind heeft hier nog niets over geleerd	87	78	53	27	57
Door het samen met mij en/of mijn partner te doen	3	9	36	58	31
Door het zelf te proberen	<1	<1	7	18	8
Bij de bank	0	0	1	6	2
Op school	0	0	<1	2	<1
Van vrienden	0	0	<1	<1	<1
Weet ik niet	3	7	3	5	4
Anders	8	7	5	3	6

Daarnaast is gevraagd hoe het kind heeft geleerd zijn bankzaken te doen via internetbankieren. Uit tabel 3.5 blijkt dat ruim de helft van de kinderen hierover nog niets heeft geleerd. Bijna eenderde heeft dit geleerd door dit samen met zijn of haar ouders te doen. Ook zegt 8 procent van de ouders dat hun kind dit heeft geleerd door het zelf te proberen.

3.3 Aankopen doen op internet

Staan ouders toe dat hun kind aankopen doet via internet? Net als bij internetbankieren staan ouders niet te popelen dat hun kind online aankopen doet. Bijna tweederde van de ouders wil niet dat hun kind dingen koopt via internet.

Tabel 3.6 Mag uw kind aankopen doen via internet?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja, dat vind ik geen probleem	0	<1	3	8	3
Ja, maar dan wil ik wel eerst weten waarvoor het is	0	3	17	38	15
Ja, maar dat doen we samen	8	19	26	26	20
Nee, dat mag (nog) niet	91	77	52	26	61
Anders, namelijk	<1	2	3	2	2

Een kwart van de kinderen tussen 16 en 18 jaar krijgt van zijn of haar ouders geen toestemming om iets op internet te kopen. Ook bij het doen van aankopen op internet vinden ouders met een inkomen beneden modaal vaker dat hun kind geen aankopen mag doen via internet dan gemiddeld, namelijk 72 tegen 61 procent.

4 Eigen geld

Naarmate kinderen ouder worden, gaan ze steeds zelfstandiger met geld om. Uit eerdere onderzoeken van het Nibud blijkt dat ouders het moeilijk vinden om hun kind daarin te begeleiden. De tabellen 4.1 en 4.2 beschrijven wat ouders doen wanneer het kind in een bepaalde situatie om extra geld vraagt.

Tabel 4.1 Stel dat uw kind zijn of haar eigen geld al heeft opgemaakt maar voor een verjaardagsfeestje nog een cadeautje moet kopen. Hij of zij komt bij u voor extra geld. Wat doet u?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ik geef niets extra's	8	8	3	10	7
Ik geef alleen iets extra's als mijn kind daar een klusje voor doet	14	15	12	7	12
Ik geef een voorschot op de volgende ronde zakgeld/kleedgeld	16	13	17	18	16
Ik schiet alles of een gedeelte voor, maar mijn kind moet het wel terugbetalen	27	35	36	48	36
Ik betaal een gedeelte, terugbetalen is niet nodig	9	9	12	8	10
Ik geef mijn kind het geld, terugbetalen is niet nodig	26	21	21	9	19

Als het om een relatief kleine uitgave gaat, schiet meer dan eenderde van de ouders alles of een gedeelte voor, wel met de afspraak dat het kind het bedrag moet terugbetalen. Hierin is een verschuiving te zien naar leeftijd. Zodra de kinderen 16 à 18 jaar zijn, zijn de ouders minder toeschietelijk. Er zijn geen relevante verschillen gevonden naar geslacht, het inkomen van de ouders en het huishoudtype.

Tabel 4.2 Stel dat uw kind met vrienden op vakantie wil maar daarvoor geen geld heeft. Wat doet u?

	6-8 jaar	9-11 jaar	12-15 jaar	16-18 jaar	Totaal
	%	%	%	%	%
Ik geef niets extra's	23	26	23	22	23
Ik geef alleen iets extra's als mijn kind daar een klusje voor doet	13	11	9	5	10
Ik geef een voorschot op de volgende ronde zakgeld/kleedgeld	6	7	6	6	6
Ik schiet alles of een gedeelte voor, maar mijn kind moet het wel terugbetalen	30	26	21	31	27
Ik betaal een gedeelte, terugbetalen is niet nodig	15	14	21	25	19
Ik geef mijn kind het geld, terugbetalen is niet nodig	13	15	21	11	15

Wanneer het om een relatief grotere uitgave gaat, schiet meer dan een kwart van de ouders in deze situatie alles of gedeeltelijk voor, met de afspraak dat het kind het wel moet terugbetalen. Bijna een kwart van de ouders geeft niets extra's. Meisjes krijgen vaker geld zonder te hoeven terugbetalen dan jongens, namelijk 19 tegen 12 procent. Er zijn geen relevante verschillen gevonden naar het inkomen van de ouders en het huishoudtype.

5 Opvoedingsstijlen en gedrag

Dit hoofdstuk laat zien welke factoren van invloed zijn op de financiële opvoedingsstijl van ouders. Er is gekeken of de financiële opvoedingsstijl afhankelijk is van achtergrondkenmerken, de algemene opvoedingsstijl en het financiële gedrag van de ouders. De financiële opvoedingsstijl, algemene opvoedingsstijl en het financiële gedrag van de ouder zijn gemeten aan de hand van stellingen. In de eerste paragrafen komen de resultaten op de stellingen aan bod. Vervolgens bespreekt paragraaf 5.4 door middel van een regressieanalyse welke factoren van invloed zijn op de financiële opvoedingsstijl.

5.1 Financiële opvoedingsstijl

Aan de respondenten zijn 16 stellingen voorgelegd over de financiële opvoeding van ouders. De resultaten zijn weergegeven in tabel 5.1. Hieruit blijkt dat bijna alle ouders (97 procent) het belangrijk vinden om hun kinderen te leren omgaan met geld. Ook vindt 95 procent van de ouders dat het de taak is van de ouders om hun kinderen de waarde van geld bij te brengen. Sparen en het hebben van een bijbaantje vinden bijna 9 van de 10 ouders belangrijk. Wel vindt een deel van de ouders het lastig om consequent te zijn.

Tabel 5.1 Stellingen financiële opvoedingsstijl

	Mee eens (%)	Neutraal (%)	Oneens (%)
Ik leer mijn kind om te gaan met geld zoals ik dat van mijn ouders heb geleerd	52	26	22
Ik vind het belangrijk dat mijn kind leert om verstandig met geld om te gaan	97	3	<1
Ik vind dat mijn kind goed met geld omgaat	63	28	9
Ik behoed mijn kind voor het maken van verkeerde financiële keuzes	74	23	4
Leren omgaan met geld leert mijn kind alleen op school	2	7	91
Mijn kind kan niet alles hebben	88	9	4
Ik praat met mijn kind over geld	81	16	3
Het is de taak van de ouders om hun kind(eren) goed te leren omgaan met geld	95	4	< 1
Mijn kind mag financieel niets te kort komen	28	44	29

Vervolg tabel 5.1 Stellingen financiële opvoedingsstijl

Ik neem er te weinig tijd voor om mijn kind te leren omgaan met geld	9	22	71
Ik weet niet hoe ik mijn kind moet leren om goed met geld om te gaan	5	10	85
Ik laat mij vaak door mijn kind overhalen om iets te kopen wat ik eigenlijk niet wil	6	17	77
Ik vind niet dat mijn kind kan achterblijven als vrienden of vriendinnen wel iets krijgen van hun ouders	8	15	76
Door het hebben van een baantje of het doen van klusjes leert mijn kind beter met geld om te gaan	87	10	3
Ik vind het moeilijk om mijn kind (extra) geld te weigeren als het daarom vraagt	10	27	64
Ik vind het belangrijk dat mijn kind eerst spaart voordat het iets koopt	88	9	3

De financiële opvoedingsstijl van de ouders kan aan de hand van de stellingen in tabel 5.1 in twee stijlen worden samengevat. Zo zijn er aan de ene kant ouders die zich bewust zijn van het belang van een goede financiële opvoeding van hun kind, andere ouders zijn hierin onwetend en minder consequent. Zij nemen bijvoorbeeld te weinig tijd voor financiële opvoeding of weten niet wat zij hun kind moeten leren over geld.

5.2 Financieel gedrag ouders

Naast de financiële opvoedingsstijl van de ouders is ook gekeken naar hoe de ouders zelf met hun financiën omgaan. De antwoorden op deze stellingen staan in tabel 5.2. De resultaten laten zien dat zo'n 84 procent van de ouders vindt dat zij bewust bezig zijn met waaraan zij hun geld uitgeven. Ook zeggen 9 van de 10 ouders dat ze graag geld achter de hand hebben. Ouders hebben niet de behoefte om te overtreffen en ze hebben ook bijna nooit spijt van een aankoop. Een kwart van de ouders geeft gemakkelijk geld uit.

Tabel 5.2 Stellingen financieel gedrag ouders

	Mee eens (%)	Neutraal (%)	Oneens (%)
Ik houd mij bewust bezig met waaraan ik mijn geld uitgeef	83	12	5
Ik let altijd op de 'kleintjes'	66	23	12
Ik besteed veel tijd aan het maken van een keuze	59	26	15
Ik geef mijn geld gemakkelijk uit	26	31	44
Ik overtref graag anderen	2	8	90
Ik doe veel impulsaankopen	11	23	66

Vervolg tabel 5.2 Stellingen financieel gedrag ouders

Ik heb veel geduld	55	31	15
Ik heb vaak spijt van mijn aankoop	4	15	82
Ik laat mij snel verleiden om iets te kopen	8	19	73
Ik ben zuinig met mijn geld	57	29	14
Ik vind het moeilijk om een grote uitgave te doen	52	23	24
Ik heb graag geld achter de hand	90	8	2
Ik vind luxe belangrijk	15	35	50
Mijn geld besteed ik zo veel mogelijk aan leuke dingen	27	41	32
Ik maak mij zorgen over mijn financiën	27	28	45
Ik vind van mijzelf dat ik verstandig met geld omga	68	24	8

Net als op basis van de stellingen over financiële opvoeding, kan het financiële gedrag van de ouders aan de hand van de stellingen in tabel 5.2 worden samengevat. In dit geval gaat het om drie typen: ouders die bewust met hun geldzaken bezig zijn, ouders die onzeker zijn over hun financiën en tot slot de ouders die royaal met hun geld omgaan en zich snel laten verleiden.

5.3 Algemene opvoedingsstijl

Tot slot zijn de respondenten stellingen voorgelegd over de algemene opvoedingsstijl. De resultaten staan vermeld in tabel 5.3. Hoewel ouders vinden dat hun kinderen moeten gehoorzamen, geven ze veel positieve aandacht, luisteren ze goed naar het kind en krijgt het kind veel ondersteuning.

Tabel 5.3 Stellingen algemene opvoedingsstijl

	Mee eens (%)	Neutraal (%)	Oneens (%)
Ik laat mijn kind vaak meebeslissen thuis	42	39	19
Ik vind dat mijn kind moet gehoorzamen	83	15	2
Mijn kind groeit op in rust, regelmaat en orde	76	19	5
Ik geef mijn kind veel positieve aandacht	89	9	2
Ik stel veel grenzen	50	38	12
Ik leg regels duidelijk uit aan mijn kind	87	12	2
Ik laat mijn kind vrij	48	37	15
Ik luister goed naar wat mijn kind wil	80	19	1
Ik geef mijn kind veel complimentjes	81	17	2
Ik heb controle over wat mijn kind doet of laat	57	36	7
Ik bied mijn kind veel ondersteuning	87	12	1

In hoofdstuk 1 is gesproken over vier verschillende opvoedingsstijlen, namelijk de autoritaire, permissieve, autoratieve en nalatige opvoedingsstijl. Aan de hand van de

stellingen in tabel 5.6 kan de algemene opvoeding in twee stijlen worden samengevat. Het gaat dan om de autoratieve (democratische) en de autoritaire opvoedingsstijl.

5.4 Verklaring financiële opvoedingsstijl

Welke factoren zijn van invloed op de financiële opvoedingsstijl van ouders? De meegenomen factoren zijn de achtergrondkenmerken, algemene opvoedingsstijl en het financiële gedrag van ouders. De achtergrondkenmerken bestaan uit het geslacht van de kinderen, de gezinssituatie, het opleidingsniveau, het inkomensniveau en het aantal uur dat per week wordt gewerkt. De algemene opvoedingsstijl en het financiële gedrag van ouders is via factoren (die beschreven zijn in paragraaf 5.2 en 5.3) betrokken in de regressieanalyse.

Uit de regressieanalyse komt naar voren dat bovenstaande achtergrondkenmerken niet van invloed zijn op de financiële opvoedingsstijl van ouders.

Wordt gekeken naar de algemene opvoedingsstijl, dan zijn het de autoratieve (democratische) ouders die zich bewuster zijn van het belang van de financiële opvoeding van hun kind dan de autoritaire ouders.

Het financiële gedrag van de ouders zelf is ook van invloed op de financiële opvoedingsstijl. De ouders die royaal financieel gedrag vertonen zijn zich bewust van het belang van een goede financiële opvoeding, maar in mindere mate dan de ouders die bewust met hun geldzaken omgaan.

Ouders die royaal met geld omgaan, vinden financiële opvoeding belangrijk, maar zijn minder consequent en meer onwetend in de financiële opvoeding dan de ouders die bewust met geld omgaan. Dit geldt ook voor ouders die zich onzeker voelen over hun financiële situatie.

6 Conclusies

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de problemen waar ouders tegenaan lopen bij de financiële opvoeding, maar ook op welke punten ouders meer aandacht moeten besteden om hun kinderen te leren omgaan met geld.

Het Nibud onderstreept het belang van financiële opvoeding. Jongeren zijn de burgers van later. Particuliere financiën worden steeds ingewikkelder en verleidingen worden steeds groter. Het is dus uitermate belangrijk dat jongeren al vroeg leren omgaan met geld. Financiële opvoeding is een belangrijk speerpunt van het Nibud.

Uit dit onderzoek blijkt dat alle ouders financiële opvoeding erg belangrijk vinden en ze voelen zich ook verantwoordelijk om hun kind de waarde van geld mee te geven. Zo'n 97 procent van de ouders zegt het namelijk belangrijk te vinden dat hun kind leert om verstandig met geld om te gaan. Ook zegt 85 procent van de ouders te weten hoe ze hun kind moeten leren omgaan met geld. Wel vindt een deel van de ouders het moeilijk om consequent te blijven naar hun kind. Een kwart van de ouders laat zich bijvoorbeeld vaak overhalen om iets te kopen wat de ouder eigenlijk niet wil.

Het Nibud heeft leerdoelen en competenties ontwikkeld voor jongeren. Deze leerdoelen verschillen per leeftijd en beginnen bij kinderen van zes jaar oud. Een belangrijk leerdoel is dat jongeren leren omgaan met een beperkt budget. Dit kunnen kinderen leren door zakgeld, kleedgeld of belgeld. Uit dit onderzoek blijkt dat veel ouders hun kind zakgeld geven. Bijna driekwart van de ouders met kinderen van 6 tot en met 18 jaar geeft zakgeld. Volgens het Nibud kunnen ouders beginnen met het geven van zakgeld wanneer het kind 6 jaar oud is. Uit het onderzoek blijkt dat ouders hier later mee beginnen. Bijna de helft van de ouders met kinderen tussen 6 en 8 jaar geeft zakgeld.

Weinig ouders geven hun kinderen kleedgeld. Dit ziet het Nibud ook terug in andere onderzoeken. Wanneer kinderen ongeveer 12 jaar zijn, kunnen ouders volgens het Nibud beginnen met het geven van kleedgeld. Van de ouders met kinderen van 12 tot en met 15 jaar is dit één op de vier, tussen 16 en 18 jaar loopt dit op naar 38 procent. Ouders die geen zakgeld of kleedgeld geven, vinden hun kind vaak nog te jong of ouders vinden dat hun kind geen eigen geld nodig heeft.

De vrijgevigheid op het gebied van geld zien we ook terug bij de mobiele telefoon. Bijna tweederde van de kinderen tussen 6 en 18 jaar heeft een eigen mobiele telefoon. Driekwart van de ouders draagt bij in de kosten van de mobiele telefoon. Zo'n 59 procent betaalt mee aan de prepaidkaart, 37 procent betaalt mee aan het abonnement. Van de ouders die bijdragen aan de prepaidkaart koopt 45 procent een prepaidkaart voor het kind wanneer die er een nodig heeft. Zo'n 71 procent van de ouders die bijdraagt aan het abonnement, betaalt alles.

Uit het onderzoek komt naar voren dat 83 procent van de kinderen tussen 6 en 18 jaar een eigen bankrekening heeft. Aan de ouders met kinderen met een bankrekening is gevraagd of hun kinderen zelfstandig mogen pinnen. Bijna de helft van de kinderen mag zelfstandig pinnen en doet dit ook. Van de kinderen in de leeftijd van 12 tot en met 15 jaar mag 15 procent nog niet zelfstandig pinnen. Het Nibud adviseert ouders kinderen op de basisschool vooral contant geld te geven en niet giraal. Op die manier leren kinderen de waarde van geld kennen. Zodra kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan, kunnen ouders hun kinderen leren omgaan met giraal geld en een pinpas.

Internetbankieren mogen kinderen van bijna tweederde van de ouders niet. Eenderde van de kinderen tussen 16 en 18 jaar mag nog niet internetbankieren, terwijl 95 procent van deze groep wel zelfstandig mag pinnen. Kinderen leren vooral hoe ze moeten internetbankieren door het samen met hun ouders te doen of door het zelf te proberen. Ruim de helft van alle kinderen met een eigen bankrekening heeft nog niets geleerd over internetbankieren.

Net als voor internetbankieren wil bijna tweederde van de ouders niet dat hun kind aankopen doet op internet. Gemiddeld geeft 20 procent aan dit samen te doen. Omdat jongeren gemakkelijk aankopen kunnen doen via internet adviseert het Nibud kinderen daarin juist te begeleiden.

Er is ook gekeken welke factoren van invloed zijn op de financiële opvoedstijl van ouders. De financiële opvoedingsstijl wordt met name verklaard door de manier waarop ouders zelf met geld omgaan. Zo zijn ouders die royaal met geld omgaan vaker minder consequent in hun financiële opvoeding. Dit geldt ook voor ouders die wat onzeker zijn over hun eigen financiën. Uit de resultaten van dit onderzoek kan echter niet worden geconcludeerd dat de achtergrondkenmerken zoals opleidingsniveau en inkomen van de ouder, en het geslacht van het kind van invloed zijn op de wijze hoe een ouder het kind financieel opvoedt.

6.1 Aanbeveling

Het Nibud signaleert dat ouders vaak bijspringen en liever alles zelf kopen voor hun kinderen. Uit dit onderzoek blijkt dat veel ouders de verantwoordelijkheid aan hun kind niet (durven) geven. Dit beeld zien we ook terug in andere onderzoeken van het Nibud. Ze doen liever zelf aankopen voor het kind dan het kind zelf de verantwoordelijkheid te geven voor hun eigen budget. Ook springen ze vaak bij, zodat kinderen niet leren dat een budget eindig is. Kinderen moeten fouten kunnen maken, zonder dat de gevolgen groot zijn. Hoe ouder kinderen worden hoe meer verantwoordelijkheid ze kunnen krijgen. Vanaf 18 jaar is iemand meerderjarig. Dan zijn jongeren minder afhankelijk van de ouders. Tegelijkertijd krijgen ze ook meer verantwoordelijkheden, ook financieel. Op financieel gebied verandert er veel. Tussen 18 en 23 jaar krijgen jongeren in één keer uitgebreid met allerlei financiële aspecten te maken waar ze voorheen niet mee in

aanraking kwamen. Juist voor hun achttiende moeten kinderen weerbaar worden gemaakt en leren om goede financiële keuzes te maken.